

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพิจารณามูลฐานอำนาจที่ให้นักวิชาการ เชื้อพันธุ์ และ/หรือปฏิบัติตาม และมูลฐานอำนาจของนักวิชาการที่ให้อื่น เชื้อพันธุ์และ/หรือปฏิบัติตาม กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 90 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 60 ของจำนวนอาจารย์ทั้งหมดที่ปฏิบัติงานอยู่ในปีการศึกษา 2521 แบ่งเป็นชาย 34 คน คิดเป็นร้อยละ 37.78 และเป็นหญิง 56 คน คิดเป็นร้อยละ 62.72 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบวัดมูลฐานอำนาจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งมีความตรงตามทฤษฎีขั้นต้นโดยความเห็นของคณะผู้วิจัย (Jury's Opinion) และมีความเที่ยงแบบ การทดสอบซ้ำ (Test Re-Test) เป็น 0.57 และ 0.63 สำหรับแบบวัดมูลฐานอำนาจภาคที่ หนึ่ง และภาคที่สอง ตามลำดับ นอกจากนี้ยังได้ทำการตรวจสอบความคงที่ภายในของแบบวัด มูลฐานอำนาจด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach α Coefficient of Internal Consistency) ปรากฏว่าแบบวัดมูลฐานอำนาจภาคที่หนึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความคงที่ภายใน 0.69 และภาคที่สองมีค่าสัมประสิทธิ์ความคงที่ภายใน 0.76 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณหา ร้อยละของอาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เชื้อพันธุ์และ/หรือปฏิบัติตามมูลฐานอำนาจประเภทต่าง ๆ ร้อยละของอาจารย์คณะครุศาสตร์ที่ใช้มูลฐานอำนาจประเภทต่าง ๆ เพื่อให้อื่น เชื้อพันธุ์และ/ หรือปฏิบัติตาม เปรียบเทียบความแตกต่างของมูลฐานอำนาจประเภทต่าง ๆ ระหว่างเพศ และ ระหว่างประสบการณ์ด้านการบริหาร โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมี 2 ตัวประกอบ และวัดซ้ำ (2 x 5 Repeated ANOVA) และทดสอบค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันด้วยวิธีของ นิวแมน คูลส์ (Newman Keuls Test)

ข้อค้นพบ

1. ผลการศึกษาพิจารณามูลฐานอำนาจที่ทำให้อาจารย์คณะครุศาสตร์ เชื้อฟังและ/หรือปฏิบัติตาม ข้อค้นพบดังนี้คือ

1.1 อาจารย์คณะครุศาสตร์ เชื้อฟังและ/หรือปฏิบัติตามมูลฐานอำนาจความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิมากที่สุด และมากกว่าอำนาจอันชอบธรรม อำนาจความเป็นหมู่พวก อำนาจสิ่งตอบแทน และอำนาจการให้โทษ มูลฐานอำนาจที่ทำให้อาจารย์คณะครุศาสตร์ เชื้อฟังและ/หรือปฏิบัติตามรองลงมาคือ อำนาจอันชอบธรรม อำนาจความเป็นหมู่พวก อำนาจสิ่งตอบแทน และอำนาจการให้โทษ ตามลำดับ โดยปฏิบัติตามอำนาจอันชอบธรรมมากกว่าอำนาจความเป็นหมู่พวก อำนาจสิ่งตอบแทน และอำนาจการให้โทษ ปฏิบัติตามอำนาจความเป็นหมู่พวกมากกว่าอำนาจการให้โทษ และปฏิบัติตามอำนาจสิ่งตอบแทนมากกว่าอำนาจการให้โทษ แต่ปฏิบัติตามอำนาจความเป็นหมู่พวกและอำนาจสิ่งตอบแทนไม่แตกต่างกัน

1.2 อาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เป็นชายและหญิง เชื้อฟังและ/หรือปฏิบัติตามในมูลฐานอำนาจ โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

1.3 ไม่มีปฏิกริยาร่วมระหว่างมูลฐานอำนาจและเพศ คือ อาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เป็นชายและหญิง เชื้อฟังและ/หรือปฏิบัติตามในแต่ละประเภทของมูลฐานอำนาจไม่แตกต่างกัน

1.4 อาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เคยทำหน้าที่บริหารและไม่เคยทำหน้าที่บริหาร เชื้อฟังและ/หรือปฏิบัติตามในมูลฐานอำนาจ โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

1.5 ไม่มีปฏิกริยาร่วมระหว่างมูลฐานอำนาจและประสบการณ์ด้านการบริหาร คือ อาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เคยทำหน้าที่บริหารและไม่เคยทำหน้าที่บริหาร เชื้อฟังและ/หรือปฏิบัติตามในแต่ละประเภทของมูลฐานอำนาจไม่แตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาพิจารณามูลฐานอำนาจของอาจารย์คณะครุศาสตร์ที่ทำให้ผู้อื่น เชื้อฟังและ/หรือปฏิบัติตาม ข้อค้นพบดังนี้

2.1 มูลฐานอำนาจของอาจารย์คณะครุศาสตร์ที่ทำให้ผู้อื่น เชื้อฟังและ/หรือปฏิบัติตาม

มากที่สุด คือ อำนาจความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมากกว่าอำนาจอันชอบธรรม อำนาจสิ่งตอบแทน อำนาจความเป็นหมู่พวก และอำนาจการให้โทษ ส่วนมูลฐานอำนาจของอาจารย์คณะครุศาสตร์ ที่ทำให้ผู้อื่นเชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามรองลงมาคือ อำนาจอันชอบธรรม อำนาจสิ่งตอบแทน อำนาจความเป็นหมู่พวก และอำนาจการให้โทษ ตามลำดับ โดยผู้อื่นเชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตาม อำนาจอันชอบธรรมมากกว่าอำนาจสิ่งตอบแทน อำนาจความเป็นหมู่พวก และอำนาจการให้โทษ เชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามอำนาจสิ่งตอบแทนมากกว่าอำนาจการให้โทษ เชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามอำนาจความเป็นหมู่พวกมากกว่าอำนาจการให้โทษ แต่เชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตาม อำนาจสิ่งตอบแทนและอำนาจความเป็นหมู่พวกไม่แตกต่างกัน

2.2 อาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เป็นชายและหญิงมีการใช้มูลฐานอำนาจ โดยส่วนรวม เพื่อทำให้ผู้อื่นเชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามแตกต่างกัน โดยอาจารย์ชายใช้มูลฐานอำนาจ โดยส่วนรวมมากกว่าอาจารย์หญิง

2.3 ไม่มีปฏิกริยาร่วมระหว่างมูลฐานอำนาจและเพศ คือ อาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เป็นชายและหญิงใช้มูลฐานอำนาจ เพื่อทำให้ผู้อื่นเชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามในแต่ละประเภทของมูลฐานอำนาจไม่แตกต่างกัน

2.4 อาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เคยทำหน้าที่บริหารและไม่เคยทำหน้าที่บริหาร มีการใช้มูลฐานอำนาจ โดยส่วนรวมเพื่อทำให้ผู้อื่นเชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามไม่แตกต่างกัน

2.5 ไม่มีปฏิกริยาร่วมระหว่างมูลฐานอำนาจและประสบการณ์ด้านการบริหาร คือ อาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เคยทำหน้าที่บริหารและไม่เคยทำหน้าที่บริหารใช้มูลฐานอำนาจ เพื่อทำให้ผู้อื่นเชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามในแต่ละประเภทของมูลฐานอำนาจไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ค้นพบที่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ คือ

อาจารย์คณะครุศาสตร์เชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามผู้อื่น เพราะมูลฐานอำนาจความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิมากที่สุด ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัคแมน (Bachman)

อดัมส์ (Adams) และสตีเฟนเพอร์วัค (Stefferd) ที่ได้ศึกษาถึงมูลฐานอำนาจ พบว่า มูลฐานอำนาจที่ทำให้อาจารย์ในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาเชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามมากที่สุดคือ อำนาจความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ นอกจากนี้การวิจัยนี้ยังพบว่าอาจารย์คณะครุศาสตร์ชายและหญิง เชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามในแต่ละประเภทของมูลฐานอำนาจไม่แตกต่างกัน และอาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เคยทำหน้าที่บริหารและไม่เคยทำหน้าที่บริหาร เชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามในแต่ละประเภทของมูลฐานอำนาจไม่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน นั่นคือ อาจารย์คณะครุศาสตร์ทั้งชายและหญิง เป็นนักวิชาการที่ให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของวิชาการมากเท่า ๆ กัน และอาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เคยมีประสบการณ์ด้านการบริหารและไม่เคยมีประสบการณ์ด้านการบริหาร มีความคิดเห็นในการยอมรับมูลฐานอำนาจเหมือนกัน และจากผลการจัดลำดับประเภทของมูลฐานอำนาจที่ทำให้อาจารย์คณะครุศาสตร์เชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด พบว่า มูลฐานอำนาจที่ทำให้อาจารย์คณะครุศาสตร์เชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามมากที่สุดคือ อำนาจความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ รองลงมาคือ อำนาจอันชอบธรรม อำนาจความเป็นหมู่พวก อำนาจสิ่งตอบแทน และอำนาจการให้โทษ ตามลำดับ แสดงว่า ความสามารถทางวิชาการมีอิทธิพลต่ออาจารย์คณะครุศาสตร์มากที่สุด แม้แต่ตำแหน่งหน้าที่การงานก็ยังมีอิทธิพลต่ออาจารย์คณะครุศาสตร์น้อยกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจการให้โทษมีอิทธิพลต่ออาจารย์คณะครุศาสตร์น้อยที่สุด ซึ่งก็น่าจะเป็นสิ่งที่ที่นักวิชาการเห็นความสำคัญของวิชาการ แต่ในแง่ของการบริหารงานก็อาจจะ เป็นปัญหาสำหรับผู้ที่มาบริหารหรือควบคุมนักวิชาการเหล่านี้ ถ้านักวิชาการเหล่านี้ไม่เชื่อถือในความสามารถทางวิชาการของผู้บริหารคนนั้นแล้ว เขาก็อาจจะไม่เชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นั้น แม้ว่าผู้นั้นจะมีอำนาจอันชอบธรรมตามกฎหมายที่จะมีอิทธิพลเหนือเขาได้ก็ตาม

ในทำนองคล้ายกันนี้ในทัศนะของอาจารย์คณะครุศาสตร์ ผู้อื่น เชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามความต้องการของอาจารย์คณะครุศาสตร์ด้วยมูลฐานอำนาจความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิมากที่สุด รองลงมาคือ อำนาจอันชอบธรรม อำนาจสิ่งตอบแทน อำนาจความเป็นหมู่พวก และอำนาจการให้โทษ ตามลำดับ และอาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เคยทำหน้าที่บริหารและไม่เคยทำหน้าที่บริหาร ใช้มูลฐานอำนาจเพื่อทำให้ผู้อื่น เชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามไม่แตกต่างกัน แสดงว่าผู้ที่ยอมรับนับถือนักวิชาการเพราะความรู้ความสามารถทางวิชาการมากที่สุด และมากกว่าเพราะตำแหน่งหน้าที่

ทางการบริหารหรือเพราะเหตุผลอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ศาสตราจารย์ ดร. อุดมย์ วิเชียรเจริญ¹ กล่าวว่า คนไทยมีค่านิยมในการจัดบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งหน้าที่ หรือมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบในกรงานต่าง ๆ เพราะผู้นั้นมีฐานะอันควรแก่ตำแหน่งนั้น หรือเพราะการเล่นพวกเป็นส่วนมาก ไม่ใช่เพราะความสามารถในการงาน หรือเพราะได้ทำงานเป็นผลสำเร็จมาก่อน แต่ผลการวิจัยนี้พบว่า นักวิชาการยอมเชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามบุคคลเพราะความสามารถทางวิชาการมากที่สุด ดังนั้น เพื่อให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ในการจัดบุคคลที่จะมาเป็นผู้บริหารนักวิชาการ นอกจากจะต้องคำนึงถึงความสามารถในการบริหารแล้ว ควรจะต้องคำนึงถึงความสามารถทางวิชาการในตำแหน่งของผู้นั้นด้วย มิใช่คำนึงถึงแต่ความเหมาะสมเท่านั้น

2. ในการที่จะทำให้คนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป นักวิชาการควรจะได้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนให้ดียิ่งขึ้น มากกว่าที่จะคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่การงาน เพราะบุคคลอื่นยอมรับนับถือนักวิชาการเพราะความรู้ความสามารถทางวิชาการมากกว่าเพราะตำแหน่งหน้าที่ทางการงาน

3. แบบวัดคุณฐานอำนาจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้แบ่งออกเป็นสองภาค แต่ผู้ที่สนใจจะนำแบบวัดคุณฐานอำนาจนี้ไปใช้ อาจจะนำไปใช้เพียงภาคใดภาคหนึ่งเท่านั้นก็ได้ ไม่จำเป็นต้องนำไปใช้พร้อม ๆ กันทั้งสองภาค โดยภาคหนึ่งใช้สำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้ยอมรับอำนาจ ส่วนภาคที่สองใช้สำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้ใช้อำนาจ

¹ อุดมย์ วิเชียรเจริญ, "ค่านิยมของสังคมไทย," วารสารธรรมศาสตร์ 2 (มิถุนายน-ตุลาคม 2515) : 138-164 อ้าง โดย แก้วตา คณะวรรณ, "ค่านิยมของคนไทยกับหลักการประชาธิปไตย," ศรปริทัศน์ 4 (มกราคม 2522) : 39 - 42.

4. อาจจะนำแบบวัดมูลฐานอำนาจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาไปใช้ศึกษาพิจารณามูลฐานอำนาจของคณะบุคคลกลุ่มอื่น ๆ เช่น ข้าราชการในกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ นักธุรกิจ หรือหัวหน้างานในโรงงานต่าง ๆ เป็นต้น แต่คนที่จะได้้นำแบบวัดมูลฐานอำนาจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาไปใช้กับคณะบุคคลกลุ่มอื่น ๆ ควรจะได้มีการปรับปรุงหรือดัดแปลงแบบวัดมูลฐานอำนาจนี้ให้เหมาะสมกับคณะบุคคลที่จะทำการศึกษาค้นคว้า

5. นอกจากศึกษาพิจารณามูลฐานอำนาจของคณะบุคคลต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยอาจจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมูลฐานอำนาจแต่ละประเภทกับความพอใจของผู้ใช้อำนาจ หรือศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมูลฐานอำนาจแต่ละประเภทกับการควบคุมองค์การ ต่อไปอีกก็ได้

6. นอกจากจะแบ่งมูลฐานอำนาจออกเป็น 5 ประเภท ตามทฤษฎีว่าด้วยมูลฐานอำนาจทางสังคมของ เฟรนช์ และเรเวน (French and Raven, 1964) แล้ว ยังอาจจะศึกษามูลฐานอำนาจประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ในอีกแบบหนึ่งก็ได้ คือ ศึกษาพิจารณาถึงการให้คุณและให้โทษในมูลฐานอำนาจประเภทต่าง ๆ เนื่องจากมูลฐานอำนาจแต่ละประเภทสามารถจะให้คุณและโทษได้ เช่น อำนาจความเป็นหมู่พวก สามารถจะให้คุณ คือ ถ้าบุคคลยอมเชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามก็จะได้รับตามยอมรับจากผู้ใช้อำนาจหรือจากกลุ่ม ส่วนการให้โทษ คือ ถ้าบุคคลไม่ยอมเชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตาม ก็จะถูกกำจัดออกจากกลุ่มหรือไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ใช้อำนาจ อำนาจอันชอบธรรมสามารถให้คุณคือ ทำให้บุคคลนั้น เกิดความรู้สึกพอใจ เมื่อพฤติกรรมของตนเป็นไปตามค่านิยมของตนหรือของสังคม หรืออาจจะได้รับรางวัลตามกฎหมาย และการให้โทษ คือ ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกผิดเมื่อพฤติกรรมของตนไม่เป็นไปตามค่านิยมของตน หรือของสังคม หรืออาจจะได้รับโทษตามกฎหมาย อำนาจความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสามารถให้คุณ คือ ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นและแน่ใจในผลลัพธ์ เมื่อเขาทำตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ส่วนการให้โทษ คือ ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่แน่ใจหรือกลัวว่าจะล้มเหลวถ้าเขาไม่เชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ที่สนใจอาจจะทำการศึกษาลดขงการให้คุณและให้โทษในมูลฐานอำนาจแต่ละประเภท หรือเปรียบเทียบผลของการให้คุณและให้โทษระหว่างมูลฐานอำนาจประเภทต่าง ๆ ก็ได้